

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 75g/2018

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi
de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală
(*circumstanțele care exclud urmărirea penală*)

CHIȘINĂU

19 iunie 2018

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 75G/2018
(CIRCUMSTANȚELE CARE EXCLUD URMĂRIREA PENALĂ)

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 8 iunie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 iunie 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de către dl Marcel Lungu, parte în dosarul nr. 10-342/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 8 iunie 2018 de către dl judecător Aureliu Postică din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

A. Circumstanțele litigiului principal

- *Primul set de proceduri*

3. Pe 23 decembrie 2013, un procuror din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a dispus printr-o ordonanță începerea urmăririi penale *in rem*, în legătură cu comiterea unor presupuse fapte de abuz de serviciu și neglijență în serviciu, infracțiuni prevăzute de articolele 327 alin. (1) și 329 alin. (1) din Codul penal. Faptele investigate de procuror se refereau, *inter alia*, la înstrăinarea unui complex de bunuri imobile care aparțin Întreprinderii de stat „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Codru”.

4. Pe 10 august 2016, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a admis demersul procurorului privind efectuarea percheziției la domiciliul dlui Marcel Lungu și a emis, în acest sens, un mandat judecătoresc. Pe 18 august 2016, în baza mandatului judecătoresc, la

domiciliul dlui Marcel Lungu a fost efectuată o percheziție, de unde au fost ridicate câteva obiecte.

5. Pe 21 noiembrie 2016, în baza articolului 275 pct. 3) și a articolului 285 din Codul de procedură penală, procurorul a emis o ordonanță prin care a dispus încetarea urmăririi penale, pentru că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Împotriva acestei soluții, S.R.L. „Regal Fruct” a depus o serie de contestații, toate fiind respinse prin ordonanța procurorului ierarhic superior din 9 ianuarie 2017, încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 9 februarie 2017 și decizia Curții de Apel Chișinău din 22 martie 2017.

6. Totodată, încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 9 februarie 2017, prin care a fost menținută legalitatea ordonanței de încetare a urmăririi penale, a fost contestată de către partea vătămată, S.A. „Parcul de autobuze din Bălți”. Prin decizia din 13 iulie 2017, Curtea de Apel Chișinău a casat încheierea contestată și a trimis cauza la rejudecare. Prin încheierea din 21 decembrie 2017, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a declarat drept nulă ordonanța de încetare a urmăririi penale din 21 noiembrie 2016 și ordonanța procurorului ierarhic superior din 9 ianuarie 2017 și a trimis cauza penală la procuror în vederea reluării urmăririi penale.

7. Din materialele disponibile Curții nu este clar dacă urmărirea penală a fost reluată. Cu privire la statutul procesual al dlui Marcel Lungu, se pare că acesta are calitatea de martor.

- *Cel de-al doilea set de proceduri*

8. Între timp, pe 28 februarie 2017, un procuror din cadrul Procuraturii Anticorupție a dispus printr-o ordonanță începerea urmăririi penale *in rem*, în legătură cu comiterea unei presupuse escrocherii în proporții deosebit de mari [articolul 190 alin. (5) din Codul penal] la înstrăinarea unui complex de bunuri imobile care aparțin Întreprinderii de stat „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Codru”.

9. Pe 15 martie 2017, dl Marcel Lungu a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 190 alin. (5) din Codul penal. Din cuprinsul ordonanței este clar că învinuirea se referă la înstrăinarea acelorași bunuri imobile care sunt investigate de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

10. Împotriva ordonanței de începere a urmăririi penale din 28 februarie 2017, dl Iurie Bargan, în calitate de avocat al dlui Marcel Lungu, a depus o plângere la procurorul ierarhic superior. Ulterior, pe 11 aprilie 2017, dl Iurie Bargan a depus o plângere la judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, prin care a solicitat anularea ordonanței de începere a urmăririi penale din 28 februarie 2017, pentru că pe 21 noiembrie 2016 Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a emis o ordonanță de încetare a urmăririi

penale în legătură cu faptele incriminate învinuitului. În acest sens, avocatul a invocat faptul că ordonanța contestată trebuie anulată în baza articolului 275 pct. 8) din Codul de procedură penală, care prevede că urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și va fi încetată în cazurile în care în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmării penale sau de încetare a urmării penale pe aceleași acuzații.

11. Cu privire la aceste aspecte, în cadrul ședinței de judecată partea acuzării a susținut că cele două seturi de proceduri sunt diferite, deoarece în prima procedură faptele sunt examinate sub aspectul infracțiunilor prevăzute de articolele 327 alin. (1) și 329 alin. (1) din Codul penal și dl Marcel Lungu are calitatea de martor, iar în cea de-a doua procedură faptele sunt examinate prin prisma articolului 190 alin. (5) din Codul penal și persoana în discuție are calitate de învinuit.

12. În cadrul ședinței de judecată din 25 mai 2018, dl Marcel Lungu a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

14. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 275 Circumstanțele care exclud urmărirea penală

„Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care:

[...]

8) **în privința unei persoane** există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmării penale sau de încetare a urmării penale pe aceleași acuzații;

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

15. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală nu corespunde cerințelor de calitate a legii, deoarece nu enumeră expres cercul persoanelor la care se referă. Făcând referire la circumstanțele cauzei, autorul excepției menționează că în primul set de proceduri persoana poate fi considerată acuzată dacă până la încetarea urmăririi penale în privința acesteia a fost efectuată o percheziție care, în sensul atribuit de jurisprudența Curții Europene, reprezintă o acuzație în materie penală.

16. În acest sens, autorul excepției consideră că al doilea set de proceduri nu putea fi pornit, pentru că (i) procedura precedentă a fost încetată în partea referitoare la persoana în discuție; și (ii) avea la origine fapte care au fost examinate în procedura precedentă, fiind încălcat astfel principiul *ne bis in idem*.

17. Potrivit autorului excepției, textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură contravine articolelor 4, 16, 20, 21, 23, 53 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

20. Curtea observă că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl Marcel Lungu, parte în dosarul nr. 10-342/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

21. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală.

22. Deși autorul excepției de neconstituționalitate a invocat mai multe norme din Constituție, Curtea reține că, în motivarea sesizării, acesta a contestat textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală, ca fiind contrar articolului 23 din Constituție. De asemenea, sesizarea conține critici din perspectiva principiului *ne bis in*

idem, fapt care-i permite Curții să constate că autorul excepției s-a referit la articolul 22 din Constituție.

23. Cu titlu preliminar, Curtea reține că aplicarea principiului *ne bis in idem*, prevăzut la articolul 22 din Constituție, reclamă respectarea a patru condiții: 1) identitate în privința persoanei urmărite sau sancționate; 2) identitatea faptelor deduse judecății (*idem*); 3) o dublă procedură de sancționare (*bis*); și 4) caracterul definitiv al uneia dintre cele două decizii.

- *Cu privire la efectuarea percheziției până la înaintarea oficială a acuzației*

24. Autorul excepției menționează că textul de lege criticat nu enumeră expres cercul persoanelor la care se referă, însă de fapt îi solicită Curții să constate dacă în primul set de proceduri persoana poate fi considerată acuzată având în vedere că până la încetarea urmăririi penale în privința acesteia a fost efectuată o percheziție (a se vedea §§ 4 și 14 *supra*). Solicitarea autorului excepției de a i se confirma statutul de acuzat are ca finalitate respectarea primei condiții de aplicabilitate a principiului *ne bis in idem*, și anume „identitatea în privința persoanei urmărite sau sancționate”.

25. Curtea reamintește că în jurisprudența sa a examinat dacă percheziția reprezintă o acuzație în materie penală. Astfel, în Decizia nr. 25 din 29 martie 2018, Curtea a făcut referire la cazuri din jurisprudența Curții Europene în care percheziția a reprezentat o acuzație în materie penală (§§ 30 și 31 din decizia citată) și în care percheziția nu a reprezentat o asemenea acuzație (§§ 32 și 33 din decizia citată). În acest sens, Curtea a menționat că calificarea percheziției, atât sub aspectul unei „acuzații în materie penală”, în sensul articolului 6 § 1 din Convenție, cât și sub aspectul dispozițiilor articolului 63 alin. (1¹) din Codul de procedură penală, depinde în mod determinant de existența sau de lipsa unor „repercusiuni importante pentru situația (persoanei)” (§ 34 din decizia citată).

26. În concluzie, Curtea a reținut că legislatorul le-a acordat organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată competența de a aprecia, **în fiecare caz concret**, având în vedere circumstanțele acestuia, dacă acțiunile procedurale efectuate în cadrul urmăririi penale au avut sau nu repercusiuni importante pentru situația persoanei și dacă, în consecință, persoanei trebuie să-i fie recunoscută calitatea de bănuț în sensul alin. (1¹) al articolului 63 din Cod, având în vedere particularitățile cauzei penale (§ 35 din decizia citată). Prin urmare, Curtea menționează că aspectele invocate de către autorul excepției țin de competența organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată. Curtea reține că acest aspect din sesizare nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru exercitarea controlului de constituționalitate.

- *Cu privire la existența a două seturi de proceduri în privința aceleiași persoane*

27. Curtea constată că autorul excepției contestă textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală. Acesta susține că existența a două seturi de proceduri în privința aceleiași persoane, cu privire la același fapt, este suficientă *per se* pentru a se constata încălcarea principiului *ne bis in idem*.

28. Cu privire la aceste critici, Curtea observă că regula generală stabilită de elementul *bis* (dubla procedură) al principiului *ne bis in idem* urmărește interzicerea repetării unei proceduri penale care a fost încheiată printr-o decizie „definitivă” (a se vedea *A și B v. Norvegia*, [MC], 15 noiembrie 2016, § 109).

29. Totodată, Curtea constată că în decizia *Zigarella v. Italia* din 3 octombrie 2002 Curtea Europeană a adăugat o nouă condiție la elementul *bis* pentru procedurile paralele. Astfel, în această cauză Curtea Europeană a examinat dacă articolul 4 din Protocolul nr. 7 se aplică în toate procedurile noi pornite în legătură cu aceeași infracțiune, adică *indiferent* dacă la pornirea acestora se cunoștea sau nu despre faptul că persoana a fost deja judecată în procedurile anterioare sau dacă articolul menționat se aplică *doar* în privința procedurilor noi la pornirea cărora se cunoștea cu certitudine faptul că persoana a fost deja judecată. Astfel, în cauza menționată, Curtea Europeană a reținut că încălcarea articolului 4 al Protocolului nr. 7 are loc **doar atunci când la pornirea noilor proceduri autoritățile cunoșteau despre judecarea inculpatului în cadrul procedurilor anterioare.**

30. În acest sens, pentru a fi respectat principiul *ne bis in idem*, Curtea Europeană a reținut că a doua procedură trebuie să înceteze după ce prima procedură devine definitivă (*Zigarella v. Italia*, citată *supra*).

31. Totodată, având în vedere că principiul *ne bis in idem* le impune autorităților publice competente nu doar interdicția de a judeca repetat o persoană ci și interdicția de a urmări penal de mai multe ori persoana pentru aceeași faptă (HCC nr. 12 din 14 mai 2015, § 52), Curtea reține că în cazul existenței a două proceduri paralele cu privire la aceeași faptă și la aceeași persoană, procurorul, care află aceste informații, este obligat să înceteze una dintre aceste proceduri **până la trimiterea cauzei în instanța de judecată.** În mod similar, dacă se află despre existența unei proceduri paralele la etapa judecării cauzei, pentru respectarea principiului *ne bis in idem* este necesară încetarea procesului penal.

32. Totodată, Curtea constată că în prezenta cauză se pune problema dacă dispozițiile articolului 275 pct. 8) din Codul de procedură penală interzic sau nu pornirea unei noi proceduri în privința unor fapte și persoane care au făcut obiectul examinării în prima procedură, însă sub o altă încadrare juridică a infracțiunii (a se vedea § 11 *supra*). Curtea constată că această dispută se bazează pe interpretarea textului „pe aceleași acuzații” de la articolul 275 pct. 8) din Cod. Fiind contestat de către autorul excepției, Curtea consideră că trebuie să se pronunțe în privința articolului 275 pct. 8)

din Codul de procedură penală sub aspectul menționat *supra*, deoarece aplicarea eronată a acestei norme poate încălca principiul *ne bis in idem* garantat de Constituție.

33. În acest context, Curtea reține că aceste aspecte au fost elucidate în cauza *Sergey Zolotukhin v. Rusia*, 10 februarie 2009, §§ 81-82, în care Curtea Europeană a reținut că articolul 4 din Protocolul nr. 7 interzice ca o a doua infracțiune să fie pedepsită în baza unor fapte identice în mod substanțial cu cele care au servit ca bază pentru prima infracțiune, **indiferent de încadrarea sa juridică**. Astfel, Curtea Europeană a menționat că abordarea care se bazează pe încadrarea juridică dată infracțiunilor în procedurile care se află în derulare concomitentă este prea restrictivă pentru drepturile persoanei. Prin urmare, articolul 4 al Protocolului nr. 7 trebuie să fie înțeles în sensul în care interzice urmărirea penală sau judecarea celei de-a doua „infracțiuni”, în măsura în care aceasta decurge din fapte identice în mod substanțial.

34. Curtea reține că textul „pe aceleași acuzații” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală nu poate justifica o abordare restrictivă, astfel încât să permită existența a două proceduri paralele bazate pe aceleași fapte și persoane, însă încadrate juridic diferit. De altfel, indiferent de încadrarea juridică a faptei în cadrul unei proceduri noi, fapta rămâne aceeași.

35. Așadar, având în vedere cele menționate mai sus, Curtea reține că textul „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală corespunde principiului *ne bis in idem* garantat de articolul 22 din Constituție. Prin urmare, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este nefondată.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „în privința unei persoane” de la articolul 275 pct. 8) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de către dl Marcel Lungu, parte în dosarul nr. 10-342/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 19 iunie 2018
DCC nr. 62
Dosarul nr. 75g/2018